

Sajtóbemutató: Paál Cili: PARTITÁJM

Kolláth György alkotmányjogász, c. egyetemi docens, ügyvéd:

Amatőr kritikai bevezető a CILI-BULI kötethez Bp. 2006.09.05.

Nem vagyok egy, a légikatasztrófa idején névjegykártyát osztogató ügyvéd. Mégis, megérezem, ha baj közeleg. Itt, most nem fog, ezért a jelszó: no para. Közéleti elitünk lassan már semmivel sem sokkolható. Könyvvel végképp nem. Ráismer a zöm a purgatóriumra, de immúnisan továbblapoz. Jerikó falai a Partitájm után se fognak ledőlni. Jerikó messze van Szodomától és Gomorrától, azok meg még távolabb a XXI. századi Magyarországtól.

Magánemberként, jogtanárként onnantól kezd izgatni bármi, ha a többi ember vonakodik nyíltan állást foglalni. Főleg így van, ha fakítani kell valamit egy a „franc se tudja, miféle”-műhöz. Csakhát, az ügyvéd a tizedét se mond(hat)ja el annak, amit valójában ismer, perrendtartásszerűen bizonyítani tudna. Ehelyett belemegy a játékba. Tegyük úgy, ahogy szenzitív filmek elején vagy végén írva vagyon: mindenféle hasonlatosság élő vagy holt személyekkel, eseményekkel, történésekkel a képzelet műve. Huncut, aki rosszra gondol, még ha igaza is volna, még ha jól is esnék neki.

Szakbarbár vagy sznob alig(ha) olvas olyan könyvet, mint Paál Cili dolgozata. Tudni sem muszáj arról, hogy valaki a saját és a hozzá közel állók szakmáját, a hasonszórú társaságát kutyamódra megjelölte, irgalmatlanul kifigurázta. A mentsvár fedőneve: ingerküszöb.

Mégis vallom, egy életben egyszer a kapanyél is elsülhet. Tehát - gondoltam most: sportból - töltök és lövök. Akkora volt a kontraszt a prúd, könyvmoly megszokás és Cilike álnaív, fullánkos meseszövése között, hogy tettem egy kalandozást idegen terepre.

Érdemes volt. A Bridget Jones-filmek sem csak a női zsebkendőket veszik célba. Az olyanfajta ciki-mozit a pasi is lesi, humorát élvezzi, a buktatók kárörömét bezsebeli. Pont így jártam én is. Másokra igen, de önmagamra nem ismertem rá a sorok között. Utólag hálás vagyok a sanszért, de persze hálásról szó sem lehet. Az a büntetésem, hogy outsider-ként eljátszhatom az amatőr lektor, elő-olvasó szerepét?!

Tudná valaki zanzásítani a művet? Két hét után nekem ennyi sikerült: satírok satírāja, a női (b)irodalom visszavág. Karikatúrák látszanak és játszanak, gennyben tunkolva. Mert, hát sehol egy pozitív hős. Sőt, így lehet 180 oldallal 400 ember felizgatni, durcássá tenni, hülyére venni. Vagy azért, mert X,Y előnytelenül jelenik meg a könyvben, vagy azért, mert nincs is benne. Ismerik: kihagytak a Szaknévsorból...

Valamikor a nagy gondolkodó így vallott: cogito, ergo sum. Később ezt mondhatta mókából még a szerző is: incognito, ergo sum. Mondhatja, mivel az igazán markáns arcélekre – játszásból - úgyis majd' mindenki ráismer.

Mondok én is egy-két „ismerős”, immanens storyt: X,Y másfél évig nem utalt honort egy szerzőjének. Megtartotta magának, hiszen az önjáró szerző írta szakmai alázatból, virtusból vagy becsületből is. Aztán a milliárdos házavatóján a csóró párás szemmel nézte a drága, egyedi csaptelepet nagyuraméknál. Egy hangyányit a magáénak is érzi, nem ok nélkül. Tovább is van, mondjam még. Na még egy, neves férfit illető story. 20 évvel ezelőtt, az átkosban egy KISZ-táborban hatalmas bulit rendeztek. Az ifjú káder látta: kaja, pia, zene, tánc, tábortűz, csajok, és lelkesülten felkiált: ha ilyen kurva jó a KISZ-ben, milyen lesz a pártban?! Idővel megtudta, de ma egy ellentétes érzelmű párt emblematikus figurája.

Tetszik Cilike könyve, főleg a humorát, friss nyelvezetét bírom. Jópofa mű, habár nemigen tudom magam se hová tenni. Ne tessenek kinevetni, de megpróbálom egy csöppet komolyan venni. Azonnal sorjáznak a félkomoly kérdéseim. Így pl: szereti vajon hőseit Cili? Avagy unja, sőt utálja őket, de legalábbis azt a közeget, amelyben együttesen mozognak. Van kedves, közös mindannyiuknak bármiféle perspektívája, életük másféle alternatívája, vagy a legjobb csendben visszaszámolniuk a zéróhoz? Mit érdemel az a bűnös, aki ebben a show-ban főszerepet vállal? Lehetne kívülálló? Van, akit érdemes irigyelni, vagy megérdemlik önmagukat és egymást? Mi lesz a gyerekekkel, miért nincsenek egyáltalán gyerekek a

könyvben? Meg tudná mondani a szerző, mi az arány írásában a valóság és a fikció között? Csupán itt-ott túloz, karikíroz, vagy mindössze tömörít, kerekít, de nem hatványoz?

Hitchcock mondta: a film olyan, mint az élet, csak kihagyják belőle az unalmas részeket. Ez volna itt is? Kor- és kór-dokumentum, mondhatnánk finnyásan, és akkor mi van?! Megmondom, még ha meg is köveznek érte: olyasféle ismerős hangulatot áraszt a mű, mint a világhírű film: A veszedelmes viszonyok. Konklúzióként: pillanatokkal volnánk csak - a majd mindent beborító romlottság folytán - a nagy változások, forradalmi felfordulások, áldozatokhoz hozó leszámolások előtt? A helyzet nem ugyanaz, de a trend nyugtalanító. Bizonyára elmondja a szerző: a nívós bulvár szintjét jócskán meghaladó írás a görbe-tükör funkcióján túlmenően akart-e intő mondanivalóval is szolgálni, vagy gondolta a fene. Az általam rajongásig szeretett sportban a másod-szándékú támadás csak a legnagyobbak mester-tudása, sőt művészete. Ha nem: sebjaj.

Nem lehet nagy titok, de ehhez képest mindegy, hogy férfi vagy nő a szerző. A könyv végén lévő szerep-játék mégis szellemes. Számomra Kuroszava híres filmjét idézi (A vihar kapujában), melyben mindhárom szereplő hihetően meséli el az ölés lehetséges változatait. Igen. Épp az a fő, hogy minden lehetséges. Remekül megkomponált blokkok is vannak a műben: megjelöltem magamnak 12-öt. Mégse untatnám vele magukat, mert mindenkinek megvan, meglehet a maga kedvenc olvasata.

Egy dologra hívnám fel a figyelmet: közéletünk szereplőinek ma talán az a legnagyobb dilemmája, hogy vajon elég-e a rutinos, ügyes, de üres duma, narcisztikus szépeltetés, vagy a tartalmas, okos, igaz beszéd a cél - még akkor is, ha gyakran nem sikerül. Cilikére vetítve: tényleg buta volna, vagy inkább ő az udvari bolond, aki kénytelen álruhába bújni!? És, ki mindenki van még ezzel, ugyanígy? És meddig? És, mi lesz ebből, tekintetes úr?

Provokáló karikatúrákat olvastam, társadalmi értékzavarokkal. A honi high society, a hazai jet set bornírtságában rém nevetségesnek bizonyult, de ettől változni még aligha fog. E könyv olyan, mint a jó reklám, vagy a jó vicc: a fel igaz. A vele való, benne lévő játék pedig épp' arra példa, hogy tán sose tudjuk meg: melyik fél a tuti.

Habár? Van zárásul egy jósnős storym nekem is. Elmegy hozzá a hölgy, sötét dolgot jósol neki. Szörnyű szerencsétlenség következik, meghal a férje. Türelmetlenül reagál a kliens: azt én is tudom, csak azt nem, mennyit kapok majd érte. Hát, kb. itt, illetve errefelé tartunk.

Cili könyve nem öl, hanem gyógyít. Talán csak annyira, mint a kezdő nővér igyekezete. Doki kérdi, vett vért a páciens-től. Bizony, 5 liter lett. Na még egy: kusza, lipótmezei viszonyok közt az se mindegy, ki a doki, ki a beteg. Úgy tudod megkülönböztetni őket, ha megnézed: merre nyílik az íróasztalfiók.

Fogadja Cilike jó szívvel gratulációm! Mondom: Cili, nem CINI!